

Rekommendation om gemensam utgångspunkt för avstängningstid vid vilseledande i samband med examination

Fastställd av Sveriges universitets- och högskoleförbunds förbundsårsamling den 16 oktober 2024.

Denna rekommendation innebär att universitet och högskolor i Sverige bör tillämpa gemensamma principer för avstängningstid vid vilseledande i samband med examination.

SUHF rekommenderar att lärosäten använder sex veckor som standardtid vid avstängning av student från lärosätets verksamhet i samband med försök till vilseledande vid examination.

Bakgrund

SUHF:s expertgrupp för etikfrågor tillsatte den 31 augusti 2020 en arbetsgrupp för disciplinärendefrågor. Arbetsgruppens uppdrag är att inventera förekomsten av och överväga framtagandet av gemensamma deklARATIONER, rekommendationer eller ramverk vad gäller förebyggande av fusk, anmälan, bedömning och påföljd av disciplinärenden vid landets universitet och högskolor.

Aktuellt läge

Högskoleförordningen och dess förarbeten

Av 10 kap. 2 § högskoleförordningen framgår att de disciplinära åtgärderna är varning och avstängning samt att beslutet ska avse en eller flera perioder, dock sammanlagt högst sex månader.

I förarbetena finns inte mycket till stöd för bedömningen av vad som kan anses vara en rimlig avstängningstid. I Prop. 1981/82:193, där förslag till nu gällande span (varning till 6 månader) togs fram, uppges det att mer än tre månaders avstängning bör lämnas åt särskilt allvarliga förseelser som plagierande av uppsats eller upprepade förseelser.

Praxis

Domstolarna har varit mycket försiktiga vad gäller att ändra avstängningstider i de beslut som har överklagats och Kammarrätten i Jönköping konstaterar även i mål nr 756–21 att det saknas praxis. Det finns några beslut där avstängningstiden har förkortats i domstol, exempelvis Förvaltningsrätten i Malmös dom i mål nr 11681-21 och Förvaltningsrätten i Jönköpings domar i mål nr 399-21 och 400-21. De senare två besluten överklagades till Kammarrätten i Jönköping (mål nr 756-21 och 757-21), som fastslog förvaltningsrättens beslut. Kammarrätten konstaterar dock att lärosätena själva är bäst lämpade att avgöra vilken avstängningstid som kan anses rimlig och påtalar också att det på grund av att båda studenterna redan har klarat av sin avstängningstid blir oproportionerligt att i efterhand lägga på ytterligare tid. Det är därför tveksamt hur stor vikt som kan läggas vid kammarrättens bedömning av just avstängningstiderna.

Doktrin

Det finns inte mycket doktrin att luta sig mot vad gäller bedömning av disciplinärenden. Nils Jareborg skriver i sin promemoria *Disciplinansvar för studenter som fuskar eller stör* att sex veckors avstängning av erfarenhet har visat sig vara en bra period. Vad den erfarenheten bygger på är dock inget som Jareborg går närmare in på.

Kartläggning av avstängningstid m.m.

Kartläggningen har genomförts genom att 35 svenska lärosäten har fått frågor om bedömning av påföljd, den 26 april 2023 har 26 lärosäten hittills svarat på frågorna. Ett lärosäte har inte haft några ärenden de senaste åren och av den anledningen inte kunna ge några svar. Flera mindre lärosäten har i sina svar angett att de inte har tagit ställning till alla frågeställningar pga. att de har för få ärenden totalt.

Utgångspunkt för avstängningstid

En klar majoritet av lärosätena har en uttalad standardtid vid beslut om avstängning. Sjutton lärosäten har sex veckor som standardtid, fem har fyra veckor, två lärosäten utgår från åtta veckor och ett lärosäte från två månader.

Vad är "standardtid"?

"Standardtid" används här för den avstängningstid som vanligen beslutas i de fall där varken några särskilda förmildrande eller försvårande omständigheter föreligger.

Även om lärosätena har en standardtid kan olika faktorer läggas in i vad som anses föranleda avsteg från standardtiden. Utifrån vad som framkommit gällande grunder för kortare eller längre tid än standard hos de olika lärosätena uppfattar gruppen det som att avstängning på standardtid beslutas utifrån själva omständigheten att det har skett ett vilseledande. Utifrån detta kan det komma att dras av eller läggas på tid beroende på omständigheterna i övrigt. Detta kan handla om såväl omfattningen av vilseledandet som yttre faktorer.

Grund för en kortare period jämfört med standardtiden?

Det finns en variation i vad som kan anses vara en förmildrande omständighet. Något som flera lärosäten uppger är:

- Erfaren student
- Liten uppgiften, sett till antalet hp och/eller sidor
- Liten andel plagierad text
- Ringa omfattning, både antalet hp och omfattningen av plagierad text

- Lång handläggningstid
- Konsekvenserna för studenten
- Personliga skäl

Grund för en längre period jämfört med standardtiden?

Här går det att se en större likhet i svaren, omständigheter som leder till en längre avstängning är:

- Erfaren student
- Stor uppgift, sett till antal hp och/eller sidor
- Stor omfattning, både antalet hp och omfattningen av plagierad text
- Upprepade förseelser
- Förslagenhet

Analys

Mot bakgrund av vår kartläggning kan vi konstatera att sex veckors avstängningstid är den vanligast förekommande avstängningsperioden för en förseelse gällande vilseledande i samband med examination där varken förmildrande eller försvårande omständigheter föreligger. Bedömningen vid de flesta lärosätena utgår från omfattningen av vilseledandet. Detta är något som kan konstateras främst för förseelser gällande plagiat. Att man beaktar plagierande av uppsats eller upprepade förseelser som mer allvarligt är också något som är i enlighet med förarbetsuttalandena. Vilka omständigheter som beaktas i förmildrande eller försvårande riktning, och i vilken omfattning, varierar mellan lärosätena.

Förarbetsuttalandena om särskilt allvarliga förseelser talar för att det fanns en tanke om att använda avstängningstiden som ett sätt att nyansera disciplinpåföljden utifrån förseelsens allvar och omfattning respektive huruvida det är fråga om upprepade förseelser. Med upprepade förseelser avses att en student som fått en varning eller avstängning efter beslutet på nytt gör sig skyldig till samma typ av förseelse, t.ex. vilseledande.

Förslag

Mot bakgrund av ovan beskrivna läge anser gruppen att en rekommendation om standardtid är nödvändig för att på sikt ge bättre förutsättningar för en harmonisering av lärosätenas hantering av vilseledande. Då inget framkommer i praxis eller doktrin som talar för att använda en annan standardtid än sex veckor och majoriteten av lärosätena idag utgår från denna tidsperiod anser gruppen att rekommendationen bör vara just sex veckor, trots att det inte finns något entydigt rättsligt stöd för detta.

Vad gäller avdrag för förmildrande och tillägg för försvårande omständigheter bedömer gruppen att det i nuläget är bäst att lämna bedömningen åt det enskilda lärosätet, men att det är en viktig fråga för fortsatta diskussioner i syfte att nå ytterligare harmonisering.

Gruppen förordar därmed att lärosäten använder sex veckor som standardtid vid avstängning av student från lärosätets verksamhet i samband med försök till vilseledande vid examination.